

ШИФР: «Електронне дорадництво»

НАУКОВА РОБОТА

на тему:

**«Електронне дорадництво як інструмент підвищення
конкурентноздатності сільськогосподарських
підприємств в ринкових умовах»**

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Однією із характерних рис розвитку сучасного суспільства є посилення впливу інформаційно-консультаційних технологій на забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств. Світовий досвід організації інформаційно-консультаційного забезпечення сільськогосподарського виробництва свідчить про ефективність даної діяльності та необхідність її розвитку в ринкових умовах господарювання. Орієнтація економіки України на підвищення конкурентоспроможності в сучасних умовах призводить до активізації наукової діяльності. Без цього є неможливим здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави. Головною метою розробки інформаційних технологій для аграрного консультування, що базуються на знаннях, є створення сучасних інформаційних технологій підтримки процесів консультування для прийняття науково-обґрунтованих рішень з різних аграрних питань у будь-який час та у будь-якому місці, будь-якими засобами та в будь-якій прикладній аграрній сфері.

Значний внесок у становлення й розвиток теорії дорадництва сільськогосподарських підприємств зробили зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких А. ван ден Бен, Д. Блекбурн, Дж. Буфорд, В. Кошелев, М. Кубр, К. Макхем, В. Рів'єра, С. Джонсон, М. Кропивко, П. Саблук, О. Ульянченко та інші, що свідчить про глибокі коріння дорадництва, його динамізм і інноваційність. Подальші розробки, що стосуються сучасних умов консультування досліджувались в працях Т. Кальної-Дубінюк, І. Кудінової, Р. Корінця, М. Лобанова, В. Самсонової, М. Швиденка, де наголос робиться на оцінку ефективності дорадчих послуг за новими інноваційними технологіями.

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних і методичних підходів та розробка рекомендацій щодо функціонування об'єднань фахівців за видами діяльності для розвитку електронної інформаційно-консультаційної системи дорадництва.

Досягнення цієї мети зумовило необхідність комплексного вирішення наступних **задач**:

- узагальнити теоретико-методичні засади та моделі розвитку сучасних інформаційних технологій в дорадництві;
- розробити загальні методичні положення для застосування сучасних інформаційно-консультаційних технологій в дорадництві.
- охарактеризувати концепцію формування об'єднань фахівців за видами діяльності для розвитку електронної інформаційно-консультаційної системи дорадництва.

Об'єкт дослідження - процес формування електронного дорадництва як інструменту підвищення конкурентноздатності сільськогосподарських підприємств в ринкових умовах.

Предмет дослідження - сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів електронного дорадництва.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний і абстрактно-логічний метод пізнання економічних явищ та положень економічної теорії. Теоретичною базою дослідження є фундаментальні роботи провідних вітчизняних та зарубіжних дослідників у галузі інформаційного забезпечення аграрного сектору.

Для реалізації поставлених у роботі задач використовувалося широке коло **методів**, а саме: абстрактно-логічний, проведення теоретичного узагальнення і порівняльного аналізу, монографічний метод, форм і способів організації інформаційно-консультаційної діяльності, принципів економіко-математичного моделювання консультаційного процесу, нормативних документів, статистичних збірників та наукових праць, кореляційно-регресивного аналізу та динамічного моделювання, соціологічний через анкетування, табличний та графічний методи. Для обробки статистичного та фактичного матеріалу використовувалася сучасна електронно-обчислювальна та комп'ютерна техніка.

Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативні акти України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, наукові розробки вітчизняних і закордонних учених, матеріали наукових конференцій, семінарів, наукові публікації, Інтернет-ресурси, а також статистичні та соціологічні дані.

Загальна характеристика роботи. В роботі розкрито електронне дорадництво як інструмент підвищення конкурентноздатності сільськогосподарських підприємств в ринкових умовах. Проведене дослідження виявило, що створення ефективної і надійної електронної інформаційно-консультаційної системи для сільськогосподарських виробників і сільського населення є актуальним, що базується на застосуванні високоефективних електронних технологій е-Екстеншн та інтерактивних консалтингових систем. Крім того у роботі узагальнено теоретико-методичні засади та моделі розвитку інформаційних технологій в дорадництва; розроблено загальні методичні положення для застосування сучасних інформаційно-консультаційних технологій в дорадництва та охарактеризовано концепцію формування об'єднань фахівців за видами діяльності для розвитку електронної інформаційно-консультаційної системи дорадництва.

ПЛАН

РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОРАДНИЦТВІ

1.1. Теоретичні основи дорадництва в сільському господарстві.....	6
1.2. Сучасні інформаційні технології в дорадництві	10
Висновки до розділу 1.....	15

РОЗДІЛ 2.СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В

ДОРАДНИЦТВІ

2.1. Застосування сучасних систем поширення інформації та знань на основі електронного дорадництва.....	16
2.2 Система електронного дорадництва е-Дорада.....	19
Висновки до розділу 2	21

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ФАХІВЦІВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО ДОРАДНИЦТВА НУБІП УКРАЇНИ

3.1. Методика створення об'єднань фахівців за видами діяльності.....	22
3.2. Приклади організації об'єднань фахівців в системі електронного дорадництва НУБіП України	25
Висновки до розділу 3	29

ВИСНОВКИ	30
-----------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
---	-----------

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОРАДНИЦТВІ

1.1. Теоретичні основи дорадництва в сільському господарстві

Обмін інформацією між людьми, прагнення до спілкування, надання поради таке само давнє, як і наша цивілізація. У спілкуванні виявляється людська сутність, через комунікації людина реалізує себе, обмінюється інформацією, вирішує проблеми. Для того, щоб жити, людям необхідна наявність такого важливого фактору, як вміння давати професійні поради, рекомендації.

Інформація в сільськогосподарському виробництві може використовуватися декількома шляхами. Найпростіший спосіб – це трансфер або перенесення, коли вона майже не зазнає змін від джерела до безпосереднього втілення, такий спосіб називають також розповсюдженням знань. Більш складний спосіб передачі інформації є дорадництво або консультування. Особливістю цього процесу є те, що він передбачає процес зв'язку та комунікації між носієм цієї інформації (знань, досвіду) та тим кому вона призначена. Тобто вона трансформується таким чином, що той хто її отримує, може нею управляти та використовувати.

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства посилився вплив інформаційно-консультаційних технологій на забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарського виробництва та підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств.

Про глибокі коріння, динамізм та інноваційність інформаційно-консультаційного забезпечення свідчить детальний аналіз зарубіжних та вітчизняних досліджень і публікацій, присвячених вивченню цього виду діяльності. Так, значний внесок у становлення й розвиток теорії консалтингу

сільськогосподарських підприємств зробили зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких Ф. Стееле, Ван ден Бен, Д. Блекбурн, Дж. Буфорд, В. Кошелев, М. Кубр, К. Макхем, В. Рів'єра, С. Джонсон, В. Богачов, О. Бородіна, Т. Дудар, В. Кадієвський, М. Кропивко, П. Саблук, В. Ткаченко, О. Ульянченко та інші [2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11-13, 14, 22, 24, 25].

Теоретичні засади консультування, як науки сформували такі видатні теоретики управління як Ф. Тейлор і Д. Мак-Кінсі (20-ті рр. 20 ст.), а пізніше – П. Блок, Л. Грейнер, П. Друкер, Р. Метцгер, Ф. Стееле та інші [1, 15, 19, 22].

Враховуючи аналіз існуючих підходів до розкриття сутності консалтингової діяльності зазначимо, що консалтинг розглядається в двох аспектах:

- консалтинг – як об'єкт, що складається з певних рекомендацій та певного набору даних по цих рекомендацій;
- консалтинг – як процес виконання конкретної програми (методики, алгоритму) з метою вироблення певних рекомендацій.

Консалтинг сьогодні – це поняття ринкової економіки. Він проводиться в умовах конкурентної боротьби на комерційних засадах незалежними працівниками консалтингових послуг. Це ставить високі вимоги до якості та ефективності таких послуг та орієнтує їх на потреби клієнта.

В країнах з розвинутою ринковою економікою запрошення професіоналів-консультантів до співпраці є престижним та свідчить про те, що фірма має ділову культуру на високому рівні, стійкий фінансовий стан й гарну репутацію. Відсутність консультантів при розробці відповідального рішення там розглядається так само, як, наприклад, відсутність архітектора при розробці проекту будинку або лікаря при лікуванні хворого.

Одним із багатьох, але дуже важливих напрямів науки є загальна теорія консалтингу. Вона тісно пов'язана з іншими науками, такими, як загальна теорія пізнання, загальна теорія систем, теорія прийняття рішень, теорія управління, та ін., що є базовими науковими напрямками [22].

Консалтинг або екстеншн, як його називають у світі, має свої глибокі історичні коріння. Аналіз світової історичної ретроспективи свідчить, що консалтингова діяльність виникла у ході промислової революції, завдяки розвитку підприємництва та конкуренції, що змусила виробників вдосконалювати знання з управління [20].

Термін «консалтинг» походить від англійського слова «consulting», що буквально означає «консультування, надання поради» [3] і у вітчизняній літературі застосовується як «інформаційно-консультаційна діяльність». Проте, в сучасній управлінській думці поняття «консалтинг» все ще не має єдиного трактування. Це зумовлює необхідність його уточнення з урахуванням аналізу його сутності, еволюції і сучасних тенденцій в світлі розвитку ринку консалтингових послуг.

Термін «extension» перекладається з англійської як поширення знань. У сільському господарстві багатьох країн світу функціонує система аграрного консалтингу. Її основні принципи і методи збігаються з консультуванням, хоча основну увагу приділено поширенню знань.

Інформаційно-консультаційна діяльність передбачає процес передачі знань і інформації, щоб допомогти формувати правильні думки та приймати ефективні господарські рішення [16].

Професійним консалтингом займаються консалтингові фірми, основна діяльність яких полягає в консультуванні товаровиробників, продавців, покупців з широкого кола питань економіки, зовнішньоекономічних зв'язків, маркетингу, дослідження і прогнозування ринку товарів і послуг, інновацій тощо.

Документ, який супроводжує первинний контакт та передує остаточній угоді про співробітництво консультанта і клієнта – консультаційна пропозиція. У ньому відображаються власне бачення консультантом поточної проблематики організації клієнта та попередні шляхи вирішення окремих завдань із вказівкою приблизної імовірності позитивного ефекту.

Наступним кроком процесу консультування є підготовка консультаційного проекту, який повинен включати: мету проекту і результати, яких необхідно досягти; знання, уміння і досвід, які забезпечує консультант; характер і послідовність робіт, які консультант повинен виконати; міру участі клієнта в проекті; ресурси, необхідні для здійснення проекту; графік проекту; вартість послуг; інші умови.

Отже, консультування – це професійна робота, яка пов'язана з наданням незалежних і об'єктивних порад та технічної допомоги клієнтам у вирішенні їх управлінських та ділових проблем, оптимізації їх бізнесу, підвищенні ефективності їх діяльності.

Вивчення теорії консалтингу з її інформаційними, реляційними та структурними аспектами дає можливість зрозуміти сутність консалтингової науки – консалтології [21].

Консалтологія – це інтегральна наука про методи та засоби, що забезпечують дослідження (аналіз) та розробку (проектування) науково-обґрунтованих рекомендацій щодо управління й функціонування системами (об'єктами / суб'єктами та / або процесами).

В консалтології розрізняють три основні складові:

- область досліджень;
- сукупність знань про цю область;
- методологія накопичення нових знань про цю область та їх використання для формування рекомендацій щодо вирішення певних задач – надання консалтингових послуг.

Людина, що формує кваліфіковані рекомендації є консультантом. Такі люди мають володіти аналітичним складом розуму, вміти правильно оцінювати ситуацію, що склалася та із багатьох альтернатив вибрати найкращу для надання консультації.

До якостей людей, що формують кваліфіковані рекомендації визначають такими показниками, як здібність, ерудиція та ділова активність. За даними досліджень здібністю володіє 3% відомих консультантів, ерудицією–9%, а

діловою активністю—50%. Найбільш цінні рекомендації надають консультанти, які поєднують здібності та ділову активність, але таких всього 3%.

1.2. Сучасні інформаційні технології в дорадництві

Основою для прибуткової та ефективної діяльності сільськогосподарського виробника є прийняття ефективних і раціональних рішень. Сільському господарству необхідна «революція виробництва і якості». Сучасні інформаційні та комунікаційні технології, що реалізують ефективний доступ до знань та інформації, виступають базою для такої революції.

Розвиток глобалізації економічних стосунків і нових способів виробництва будуються на широкому використанні інформаційних технологій, які включають у себе глобальну мережу Інтернет. Інтенсивне становлення інформаційного суспільства потребує сьогодні нових методологічних підходів до організації ефективної взаємодії, яке реалізується на тотальному використанні та електронному обміні інформацією. Задачі, які постають у аграрній сфері зазвичай не залишаються постійними, а змінюються під дією внутрішніх та зовнішніх чинників та призводять до зміни організаційної структури, змін принципів та методологій управління тощо.

Інформаційні технології, за даними Європейської федерації асоціацій управлінського консалтингу (FEACO), зараз найбільш затребувані західним ринком. У Європі на них припадає понад 40% виручки, заробленої консультантами. На першу позицію у світовому рейтингу консалтингових компаній за минулі роки вийшла компанія IBM, для якої пріоритетним напрямом діяльності є інформаційні технології.

Домінування інформаційних технологій у консалтингу пояснюється тим, що після того, як консультант завершив консультаційний процес більшість управлінських рішень має бути закріплено на тривалий термін, а способом закріплення стає програмний продукт або якийсь бізнес-процес чи декілька бізнес-процесів, об'єднаних в єдине ціле в компанії-клієнта. Можна відмітити, що цей сектор консалтингового ринку має дуже великі перспективи. Проте

відставання українських підприємств по інформатизації від своїх західних колег очевидне.

Технологія консультування – це послідовність консультаційних процесів або операцій, що дозволяє технічно реалізувати процедуру формування рекомендацій щодо вирішення завдань заданої консультаційної проблеми [15].

Важливою відмінністю технології від стратегії є те, що технологія є випробуваною стратегією, позбавленою на ключових етапах консультаційного процесу елемента пошуку та невизначеності. Можна виділити два види консультаційних процесів. Перший вид консультаційного процесу виконується відповідно до заданої технології консультування, другий – при відсутності (повній або частковій) методики і алгоритмів консультування.

У першому виді консультаційного процесу на діяльність, яка пов'язана із розробкою нових та оригінальних загальних рекомендацій припадає менша частка. Консультаційні процедури спираються на мову консультування, яка слугує засобом лінгвістичного або графічного представлення опису та розв'язання консультаційного завдання.

Фахівцями в області консалтингу розрізняється чотири види консультування: інформування, експертне, процесне і навчальне [16, 17] На нашу думку, їх можна доповнити п'ятим видом – комплексним консультуванням.

Основною функцією консультанта є забезпечення клієнта інформацією. У деяких випадках це може бути його єдиним або головним завданням – наприклад, коли клієнт хоче порівняти діяльність своєї фірми із іншими, використовуючи для цього дані, які надасть йому консультант.

Інформація - велика сила і може значною мірою впливати на людей, які нею цікавляться та здатні за її допомогою робити висновки. У багатьох випадках достатньо знайти консультанта і представити йому інформацію, яка дозволить клієнту змінити напрям його роботи, прийняти рішення про капіталовкладення або визначити, які організації досягають найкращих результатів.

У таблиці 1.1 представлено основні переваги використання інформаційних систем та технологій.

Таблиця 1.1

Основні переваги використання інформаційних систем та технологій

Попередній стан	Технології	Майбутній стан
Інформація може появлятися одночасно в одному місці	Розподіл баз даних	Інформація може появлятися одночасно в тих місцях, де вона необхідна
Складні види робіт можуть виконувати лише експерти	Експертні системи	Роботу експерта може виконувати звичайний працівник
Необхідність вибору між централізацією і децентралізацією бізнесу	Телекомунікаційні мережі	Бізнес може використовувати переваги централізації та децентралізації одночасно
Всі рішення приймаються менеджерами	Засоби підтримки рішень (доступ до баз даних, засоби моделювання тощо)	Прийняття рішень стає частиною обов'язків кожного працівника
Для отримання, зберігання, пошуку та передачі інформації необхідний офіс	Безпроводний зв'язок і переносні комп'ютери	Співробітники можуть відсилати та отримувати інформацію з того місця, де вони знаходяться
Найкращий контакт з потенційним клієнтом – це особистий контакт	Інтерактивний відеодиск	Найкращий контакт з потенційним клієнтом – це ефективний контакт
Щоб знайти об'єкт необхідно знати, де він знаходиться	Автоматичне індексування	Об'єкти самі вказують на своє місцезнаходження
Плани робіт періодично переглядаються та коригуються	Потужні комп'ютери	Плани переглядаються та корегуються оперативно, якщо є потреба

Розглянемо основні інформаційні системи, які можуть бути використані консультантами.

Системи MRP (Material Requirements Planning) – це системи планування вимог до сировини та матеріалів, які дозволяють оптимально завантажувати виробничі потужності, закупаючи у цьому разі необхідну для виконання поточного плану їх кількість.

Системи ERP (Enterprise Resources Planning) – це системи комплексного планування ресурсів підприємства. Якщо системи MRP використовуються для планування виключно ресурсів виробництва, то системи ERP займаються

плануванням всіх ресурсів підприємства (управління персоналом, замовленнями, фінансами тощо).

Порівняно з системами MRP у систем ERP з'явилися розвинені засоби управління фінансами і персоналом, розвинені засоби підтримки прийняття рішень, засоби конфігурації та інтеграції.

Створення сучасних інформаційних технологій підтримки процесів консультування та прийняття рішень аграрними дорадчими службами є головною метою розробки інформаційних технологій для аграрного консультування, що базуються на знаннях.

Отже, сучасна парадигма інформаційних технологій у сільському господарстві – це підтримка з різних аграрних питань у будь-який час і будь-якому місці, будь-якими засобами та будь-якій прикладній аграрній сфері [18]. На нашу думку, у такий спосіб, аграрні інформаційні ресурси для дорадчих служб зможуть підтримати єдиний ланцюг: *інформація – консультація – рекомендація – прийняття рішень – навчання*.

Використання новітніх комп'ютерних систем та інформаційних технологій сприяє підвищенню ефективності діяльності консультаційних служб за рахунок якісної обробки електронної інформації, достовірності інформації, яку отримують фахівці, зниженню ризиків та підвищенню надійності фактів і оцінок, які використовуються для обґрунтування управлінських рішень.

Аграрний виробник, який використовує комунікаційні технології та сучасні інформаційні системи, володіє інструментами успішного управління завдяки: високій оперативності обробки інформаційних потоків; підвищенню продуктивності праці спеціалістів та активізації їх творчих здібностей; зростанню інформаційної прозорості і керованості організаційними складовими виробництва.

На сьогоднішній день наше життя досить тісно пов'язане з таким явищем як соціальні мережі, вони використовуються як молоддю так і більш зрілою аудиторією, як для розваг і спілкування з друзями, так і для роботи, зокрема пошуку і спілкування з бізнес партнерами, клієнтами, колегами тощо. Соціальні

мережі мають високий потенціал для використання в електронному дорадництві.

Соціальні мережі – це інтерактивні багатокористувацькі сайти, контент (вміст) яких наповнюється їхніми відвідувачами, з можливістю вказування будь-якої інформації про окрему людину, за якою аккаунт (сторінку) користувача зможуть знайти інші учасники мереж. Соціальні мережі – це соціальні структури, що складаються з груп вузлів, якими є соціальні групи, особистості, індивідууми. Одна із звичайних рис соціальних мереж – це система «друзів» і «груп». Соціальна мережа полегшує створення персонального профілю і віртуальних взаємин. Вони використовуються для пошуку людей зі схожими інтересами та об'єктів цих інтересів.

Зі зростанням інтернет-мереж і розробкою більш зручних для невідготовленого користувача інструментів число людей, що активно користуються Інтернетом, до початку нового тисячоліття значно зросло. Для багатьох інтернет став засобом самовираження. Людська потреба заявити про себе світу до середини двотисячних, мабуть, перевищила якусь критичну масу, тому що з появою приблизно в цей час соціальної мережі «Facebook», яка, за словами її творців, для самовираження користувачів і призначалася, вона в один момент завоювала колосальну популярність.

Загалом, соціальні мережі це дуже перспективний для просування електронного дорадництва напрямок. Хоча і досить важкий. Необхідно знаходити людей і групи які можуть бути зацікавлені у співробітництві, чи у інформації що надає система, створювати групи за інтересами, наповнювати їх релевантною інформацією що може заохотити людей скористатися системою електронного дорадництва [31].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Підсумовуючи, можна сказати, що накопичені людством великі обсяги інформації і знань призвели до ускладнення змісту консультаційних рекомендацій, їх видів, типів та методів формування. Виникла потреба у прийнятті науково-обґрунтованих рішень шляхом їх оптимізації. Задачу оптимізації надання рекомендацій слід розглядати та вирішувати безперервно на всіх стадіях створення, розробки та впровадження консалтингового проекту.

Методи формування ефективних рекомендацій зможуть допомогти консультантам-професіоналам у складному пошуку найкращих варіантів рекомендацій, загострити інтуїцію консультанта.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОРАДНИЦТВІ

2.1. Застосування сучасних систем поширення інформації та знань на основі електронного дорадництва

Україна має величезний аграрний потенціал, який буде відігравати все більшу роль при поглибленні світової продовольчої кризи. Проте, незважаючи на окремі приклади конкурентного ведення сільського господарства в цілому українське село знаходиться в стані стагнації. Сталий розвиток агропромислового виробництва в Україні неможливий без швидкого розповсюдження сільськогосподарських знань та інформації, впровадження сучасних технологій у виробництво та інтеграції аграрного сектору економіки країни в світову економічну систему. Глобалізація економіки зумовлює аграрний сектор економіки України переходити на міжнародні стандарти, налагоджувати зв'язки з вітчизняними та зарубіжними науковими й інформаційними центрами.

Недостатнє інформаційне забезпечення сучасного українського села – це основа багатьох проблем. Разом з тим поширення аграрних знань далеко не тривіальна задача, хоча інколи все ще розглядається як другорядна проблема. Хибна думка, що перспективні технології фермери самі будуть впроваджувати і що головне розробити хорошу технологію, а далі справа піде швидко. Необхідні потужні канали поширення знань, відповідні служби на місцях і переконання сільгоспвиробників у відповідних перевагах новацій.

Сільськогосподарська практика більшості розвинутих країн вказує на необхідність постійного навчання виробників, розповсюдження аграрної інформації та знань.

Об'єктивна потреба розвитку інноваційного дорадництва вимагає нового інтерактивного підходу до поширення знань і інформації в Україні шляхом створення електронної навчально-науково-консультаційної системи (е-

Дорадництво) для інформаційної підтримки сільськогосподарських виробників, населення та розвитку сільських територій.

Значний досвід в цьому набули США, де починаючи з 2004 року працює електронна дорадча система – eXtension в університеті штату Небраска, що обслуговує систему дорадництва усіх штатів і Департамент сільського господарства США [20, 25]. Система eXtension пропонує: достовірні знання з різних питань; надійні відповіді, що засновані на ґрунтовному дослідженні; зв'язок з найкращими фахівцями американських університетів; креативні рішення сьогоденних складних проблем; інтерактивні відповіді стосовно специфічних потреб користувачів; надійну перевірену інформацію та вчасні відповіді.

eXtension відрізняється від будь-якої іншої пошукової системи або інформаційно-орієнтованого веб-сайту. Це середовище, в якому контент-провайдери університетів можуть зібрати і створити нові освітні та інформаційні ресурси з широкого кола тем. Через те що система eXtension доступна студентам, дослідникам, лікарям, професорам, а також широкій громадськості, в будь-який час з будь-якого пристрою з інтернет-з'єднанням, вона допомагає вирішувати реальні проблеми в режимі реального часу.

Модель організації eXtension

eXtension є некомерційною організацією, що існує, щоб підтримувати роботу національної ініціативи eXtension, освітньої мережі на основі Інтернет-технологій, забезпечуючи цілодобовий (24/7/365) доступ до об'єктивної, науково обґрунтованої інформації від університетів Land Grant і партнерів по всій країні. Вона є невід'ємною частиною і доповнює систему Cooperative Extension і може бути доступна через будь-який пристрій із доступом до інтернет. Адміністративний нагляд є обов'язком Ради директорів, членами якої являються директори і адміністратори Cooperative Extension і ключові партнери.

Діяльність і структура

Організація eXtension була створена для університетів Land Grant і регулюється Радою Директорів. Кожна регіональна асоціація Cooperative Extension обирає певний університет Land Grant, щоб представляти їх у Раді. Рада із семи членів підзвітна університетам Land Grant для гарантування того що організація eXtension працює в їхніх інтересах.

Характеристики:

- eXtension включає колегіально рецензовану, засновану на дослідженнях, об'єктивну, науково обґрунтовану розробку контенту і надання освітніх продуктів, і спрямована на адаптацію практичного досвіду і змін у поведінці.
- Зосереджуючи увагу на відповіді на запитання користувачів, проблемах та подіях в житті, eXtension надає освіту в різних форматах, в тому числі у формі таких продуктів: «часті питання», короткі інформаційні бюлетені, «запитайте консультанта», чати і дискусійні групи, підтримка прийняття рішень, веб-конференції, потокове відео, дистанційна діагностика та освітні модулі.
- Освітні програми агрегуються а не дублюються, це означає, що користувачі отримують індивідуальні відповіді на свої питання, а не гори дубльованої і невідповідної інформації.
- eXtension складається з окремих платформ управління даними і їх доставки, що дозволяє швидке оновлення інформації та доступ користувачів з будь-якого пристрою із доступом в Інтернет.
- Освітні програми та послуги колегіально рецензуються і відповідають стандартам та протоколам для забезпечення чинності інформації, її законності і простоти використання.

Дистрибуція контенту

Організація eXtension надає контент Спільнотам за Інтересами (споживачам) у співпраці і від імені університетів Land Grant. Організація eXtension вимагає ліцензію від усіх вкладників контенту. Ліцензія призначена для зміцнення спільної роботи, щоб допомогти кожному університету Land

Grant краще обслуговувати клієнтів. Весь контент поширюється відповідно з Умовами використання eXtension.

2.2. Система електронного дорадництва е-Дорада

Реалізація подібної до американської eXtension системи в Україні відбувається на основі спільного україно-американського навчально-наукового центру е-Дорада в структурі НУБіП України [26, 27, 23, 28,29].

Центр е-Дорада включає: веб-портал edorada.org – для координації та підтримки мережі знань, координаторів напрямів, мережі дорадників, проведення консультування; систему інтерактивного консультування; систему дистанційного навчання; Call-центр та систему проведення вебінарів; мережі знань (бази даних, бази знань та агроВікі) по галузях господарювання (рослинництво, тваринництво, тощо) та напрямках знань (земельні питання та земельне право, екологія та правові питання, тощо); систему мультимедійних даних (відео, фото, презентації, анімація); Інтернет – TV; підготовку та видавництво друкованих матеріалів.

НУБіП України, з його потенціалом, має всі можливості для цього: профільні кафедри та навчально-науково-методичне забезпечення; Інтернет-портал «Аграрний сектор України»; систему управління дистанційним навчанням (на основі elearn.pubip.edu.ua); платформу для проведення вебінарів (Skype for business); картотеку відео-фільмів з Екстеншн; сертифікованих дорадників та експертів-дорадників; науково-дослідні лабораторії та кваліфіковану команду фахівців. е-Дорада – крок вперед до розвитку Екстеншн сервісу в Україні. Система е-Дорада України має забезпечувати:

- достовірну оперативну інформацію щодо соціально-економічного розвитку агропромислового виробництва, аграрного ринку та екології сільських територій;
- генерування інформації та знань на базі поглиблення інтеграції інтелектуальних та інформаційних ресурсів аграрних наукових установ,

освітніх закладів, дорадчих служб, а також інших учасників аграрного сектору України;

- інструменти та засоби поширення знань;
- участь кваліфікованих дорадників та експертів-дорадників;
- індивідуальне консультування;
- ефективний пошук інформації та вичерпні відповіді на запити;
- умови для вільного доступу до інформації та знань у будь-який час і у

будь-якому місці.

Платформа. Система реалізується на основі Міжнародного центру е-Дорада в структурі НУБіП України.

На рисунку 2.1 представлена структурна модель е-Доради в НУБіП України [30].

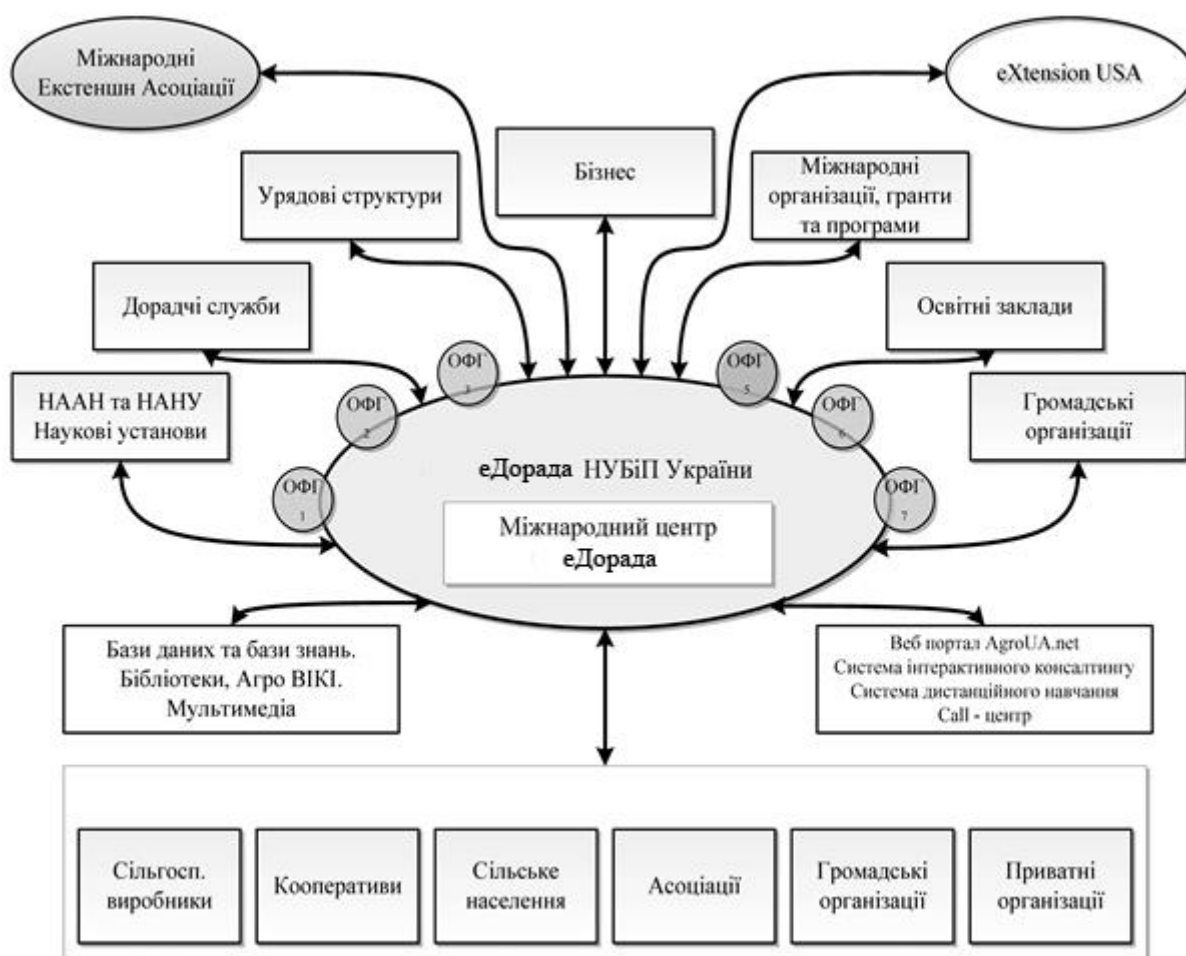

Рисунок 2.1 Електронна система аграрного консалтингу е-Дорада в НУБіП України

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Американська система електронної екстеншн – це потужний потенціал послуг, що базується на новітніх комунікаційних та інформаційних технологіях. Тільки за один день нею користується 14 млн відвідувачів. Створення такої системи в Україні має забезпечувати: достовірну оперативну інформацію щодо соціально-економічного розвитку агропромислового виробництва, аграрного ринку та екології сільських територій; генерування інформації та знань на базі поглиблення інтеграції інтелектуальних та інформаційних ресурсів аграрних наукових установ, освітніх закладів, дорадчих служб, а також інших учасників аграрного сектору України; інструменти та засоби поширення знань; надання послуг кваліфікованими дорадниками та експертами-дорадниками; індивідуальне консультування; ефективний пошук інформації та вичерпні відповіді на запити; умови для вільного доступу до інформації та знань у будь-який час і у будь-якому місці.

Е-Дорада дозволяє різко розширити охоплення і вплив вашої роботи, і донести мульти-регіональні дослідницькі проекти, досвід, інструменти та технології до громадськості. Суворі вимоги до якості та експертної оцінки підвищують цінність додаткових публікацій в журналах.

Частина місії е-Доради полягає у зміцненні постійного зростання, дослідження і розвитку її членів. З'являється можливість культивувати свою власну освіту тільки будучи активним учасником всього, що е-Дорада може запропонувати.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ФАХІВЦІВ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО ДОРАДНИЦТВА НУБІП УКРАЇНИ

3.1. Методика створення об'єднань фахівців за видами діяльності

Об'єднання фахівців за видами діяльності в системі електронного дорадництва належать до інформаційно-консультаційних структур, що діють у будь-який час та у будь-якому місці.

Об'єднання фахівців за видами діяльності, або Спільноти практиків (СП) являються основною дієвою одиницею системи електронного дорадництва е-Дорада. Вони визначаються як інформаційно-консультаційна віртуальна предметна мережа контент-провайдерів, що включає сертифікованих дорадників та експертів-дорадників, представників державних установ та не державних організацій які володіють знаннями і уміннями в предметній області і готові працювати разом протягом тривалого часу для подальшого розвитку та обміну знаннями в формі освітньо-наукових продуктів і інноваційних програм (рис. 3.1) [32].

До складу кожної СП входять спеціалісти різноманітних галузей, що спрямують свою роботу на узагальнення існуючої інформації, створення нових знань, надання кваліфікованих відповідей на запитання, і інтерактивну взаємодію з користувачами за допомогою новітніх інформаційних технологій (відео конференцій, чартів, соціальних мереж). СП – динамічні групи, де ступінь зайнятості спеціалістів залежить від їх зацікавленості та наявності у них часу для участі в роботі СП. Обсяг інформації створений цими спільнотами постійно розширюється, для надання користувачам найактуальніших даних. Членами об'єднань можуть стати викладачі, науковці, представники урядових структур, Мінагрополітики, навчально-дослідних господарств, агробізнесу, асоціацій фермерів, дорадників, союзу кооператорів та ін.

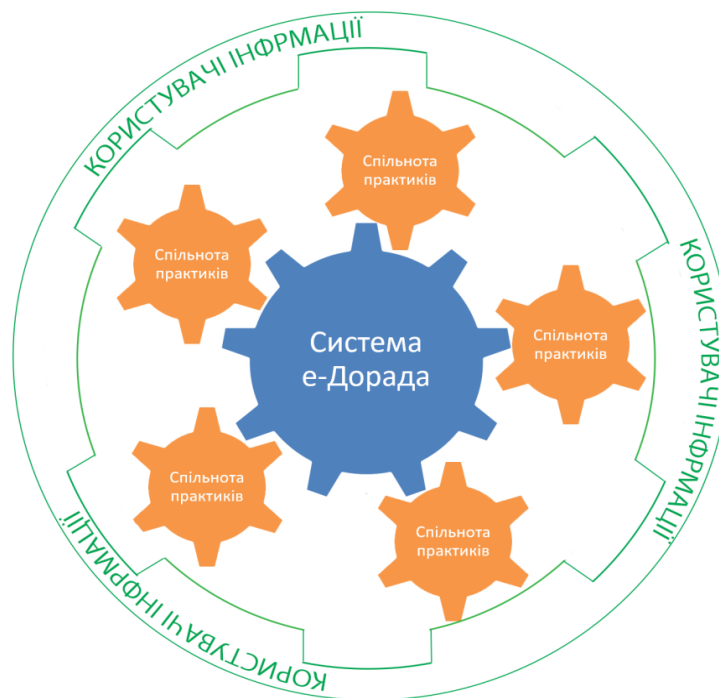

Рисунок 3.1 – Модель системи е-Дорада в Україні

Для системи е-Дорада, Спільнота практиків (СП) визначається як віртуальна предметна мережа контент-провайдерів, що включає сертифікованих експертів-дорадників із науково-педагогічних працівників, галузевих експертів, представників державних установ та не державних організацій які володіють знаннями і уміннями в предметній області і готові працювати разом протягом тривалого часу для подальшого розвитку та обміну знаннями в формі освітніх продуктів і програм.

Основні функції Спільноти практиків:

- Допомога у задоволенні потреб у знаннях своїх членів або клієнтів.
- Стратегічне управління наявними знаннями у своїй конкретній предметній області, у тому числі оновлення і підтримка даних.
- Кращий практичний розвиток освітніх продуктів і програм.
- Інновації в предметній області знань і їх донесення до користувачів.
- Постійна взаємодія з користувачами.
- Відповіді на запитання (гаряча лінія).

На початкових етапах роботи нової спільноти важливо в першу чергу забезпечити наступне функціонування:

- Підтримка функції «Запитати консультанта»;
- Створення статей та наповнення баз даних відповідного галузевого напрямку, створення переліку частих запитань за тематикою та відповідей на них (FAQ);
- Підготовка електронних навчальних курсів та посібників;
- Регулярне проведення Вебінарів (онлайн-зустрічей) з актуальних питань.

Вебінари

Важливою складовою ефективного функціонування електронного дорадництва є регулярне проведення вебінарів.

Вебінар (веб-конференція, онлайн-семінар, англ. Webinar) – різновид веб-конференції, проведення онлайн-зустрічей або презентацій через Інтернет. Під час веб-конференції кожен з учасників знаходиться біля свого комп'ютера, а зв'язок між ними підтримується через Інтернет за допомогою завантаженої програми, встановленої на комп'ютері кожного учасника, або через веб-додаток (покладаючись на Adobe Flash, Java, або WebRTC). В останньому випадку, щоб приєднатися до конференції потрібно просто ввести URL (адресу сайту) у вікні браузера, або перейти за наданим посиланням.

Загальна інформація, «Часті питання» та базові статті

Члени СП мають підготувати оглядовий матеріал щодо тематики спільноти з викладенням основних положень та понять. У розділі «Часті питання» бажано зібрати перелік питань що найчастіше виникають у користувачів з відповідною тематики і дати на них відповіді, щоб запобігти зайвих дискусій та втраті часу під час подальшої роботи. Потрібно виявити матеріали що можна опублікувати «вже зараз», для створення базового наповнення сторінки спільноти, і які будуть цікаві для нових користувачів.

Електронні курси та посібники

Створити перелік курсів та посібників які було б доцільно створити або адаптувати під використання в системі е-Дорада, та почати їх розробку на платформі elearn.nubip.edu.ua – це система управління навчальним контентом. За допомогою даної системи можна створювати електронні навчальні курси і проводити як аудиторне (очне) навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне).

3.2. Приклади організації об'єднань фахівців в системі електронного дорадництва НУБіП України

Результатами апробації методики створення об'єднань фахівців за видами діяльності є започатковані в рамках системи електронного дорадництва е-Дорада Спільноти практиків за наступними тематиками (додаток А): трипільська культура; кролівництво; сільський туризм; бджільництво, тощо.

Спільнота «Трипільська культура» створена для всіх, хто хоче вивчати дивовижну культуру по матеріалам археологічних знахідок, досліджень археологів, етнографів, мистецтвознавців. Користувачі зможуть доторкнутися до трипільської культури та відчути закладений в ній дух, що дійшов до нас в традиційній українській культурі.

Спільнота «Кролівництво» створена для всіх зацікавлених кролівництвом. Кролівництво в Україні за останні роки набуває розвитку та стає перспективною галуззю тваринництва. Але, незважаючи на великий потенціал, стан кролівництва в нашій країні знаходиться ще на достатньо низькому рівні. Сучасне кролівництво – це бізнес, що вимагає інвестування коштів, постійної роботи по поліпшенню складу племінного поголів'я, застосування нових технологій автоматизації виробництва, технологій вирощування кролів та санітарного догляду, ветеринарного забезпечення та багато іншого. Виникає необхідність організації інформаційно-консультаційного забезпечення для удосконалення діяльності підприємств та впровадження інновацій. Кролівництво – багатообіцяюча галузь, а Україна –

країна з потужним потенціалом та великими перспективами для розвитку кролівництва.

Однак недостатнє інформаційно-консультаційне забезпечення фермерських господарств стримує його успішний розвиток. Організація дорадчої діяльності, а саме застосування системи електронного дорадництва у кролівництві, сприятиме у наданні допомоги господарствам в отриманні необхідних наукових знань та впровадженні інноваційних технологій для ефективного розвитку

На сторінці спільноти користувачі зможуть знайти багато корисних та цікавих матеріалів про кролів та їх розведення, потрібну фахову інформацію, допомогу та поради експертів, а також партнерів та однодумців. Спеціалісти разом із користувачами розглядатимуть проблемні питання та їх вирішення. Куратором спільноти є здобувач кафедри аграрного консалтингу та сервісу Гнідан Марина Мирославівна [33, 34, 35] (додаток Б).

Спільнота по сільському туризму створена для інформаційної підтримки цього важливого для розвитку соціальної сфери села напряму. Дану тематику обрано через великий досвід співробітників кафедри аграрного консалтингу та сервісу у даній галузі та наявність зв'язків із провідними спеціалістами. Сільський зелений туризм – унікальна можливість для фермерів, власників особистих селянських господарств та всіх бажаючих, хто має будинок в сільській місцевості, розширити коло своєї діяльності, водночас підтримуючи національні традиції, долучаючись до історії та зберігаючи культурну спадщину України.

Одна з важливих перешкод у рівномірному розвитку сільських територій – це слабо освічена інституційна структура і пов'язаний з нею соціальний капітал. Темп розвитку кожного району вирішують передусім люди. Тому потрібно відтворювати і створювати нові інститути громадянського суспільства.

Українські села потребують інформації щодо розвитку сільських територій та сільського туризму в сучасних умовах з врахуванням економічної

кризи та впровадженню територіальної реформи. Причому інформація має бути корисною, доступною та зрозумілою.

В наш час такі поєднання може містити у собі інтернет-інформування та експерт-дорадник з розвитку сільського туризму.

Також нещодавно започатковано спільноту «Бджільництво». Бджільництво належить до найдавніших занять українців. Мед та віск завжди широко використовувалися як продукти харчування, а також служили оброком при зборі данини, були важливим предметом експорту до Західної Європи. Українське бджільництво – це дуже добре розвинена галузь сільського господарства яка має довгу історію, що сягає доби Київської Русі.

Спільнота створена для всіх зацікавлених у цій галузі сільського господарства, яка займається розведенням бджіл, отриманням меду, воску та інших продуктів бджільництва. Бджоли також використовуються для запилення багатьох видів сільськогосподарських рослин з метою підвищення врожайності. Продукти бджільництва також використовуються в медицині, фармакології тощо.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Об'єднання фахівців за видами діяльності в системі електронного дорадництва належать до інформаційно-консультаційних структур, що діють у будь-який час та у будь-якому місці.

Об'єднання фахівців за видами діяльності, або Спільноти практиків (СП) являються основною дієвою одиницею системи електронного дорадництва е-Дорада. Вони визначаються як інформаційно-консультаційна віртуальна предметна мережа контент-провайдерів, що включає сертифікованих дорадників та експертів-дорадників, представників державних установ та не державних організацій які володіють знаннями і уміннями в предметній області і готові працювати разом протягом тривалого часу для подальшого розвитку та обміну знаннями в формі освітньо-наукових продуктів і інноваційних програм.

Створені спільноти є пілотними, основна робота над ними продовжується і доступний функціонал і матеріали будуть розширюватись по мірі приєднання до проектів спеціалістів та користувачів, але результати вже є і вони досить обнадійливі. Робота над спільнотами буде продовжуватись в рамках проекту електронного дорадництва е-Дорада.

ВИСНОВКИ

Одним з найефективніших напрямів підвищення ефективності інформаційно-консультаційного забезпечення сільськогосподарських виробників, як показали проведені дослідження, є застосування інформаційних технологій та системи електронного дорадництва. В умовах недостатнього рівня фінансування розвиток електронної системи інформаційно-консультаційного забезпечення та створення у її рамках об'єднань фахівців сприятиме вирішенню багатьох актуальних питань щодо поглиблення процесу передачі знань і інновацій за принципом «у будь який час» та «у будь якому місці».

Така система пропонує достовірні знання з різних питань, надійні відповіді, що засновані на ґрунтовному дослідженні, зв'язок з найкращими фахівцями університетів, креативні рішення сьогоденних складних проблем, інтерактивні відповіді стосовно специфічних потреб користувачів, надійну і перевірену інформацію.

Вивчення теоретичних основ інформаційно-консультаційної діяльності дає можливість збагнути сутність консалтингової науки консалтології із її інформаційними, реляційними та структурними аспектами, що забезпечують дослідження і розробку науково обґрунтованих рекомендацій. За даними дослідження, розробка електронних консалтингових систем є дуже зручним інструментом в руках консультанта. Вона дозволяє формувати рекомендації на науковій основі, використовуючи широкий науково-технічний потенціал, надаючи відповіді в десятки разів швидше порівняно з традиційними методами.

В рамках проведення дослідження, були розглянуті патентні документи та статті вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячені проблемам електронного дорадництва в цілому, та зокрема організації об'єднань (спільнот) фахівців. Проведене дослідження виявило, що створення ефективної і надійної електронної інформаційно-консультаційної системи для сільськогосподарських виробників і сільського населення є актуальним, що базується на застосуванні

високоєфективних електронних технологій e-Екстеншн та інтерактивних консалтингових систем. Виявлено ключові особливості організації та функціонування систем електронного дорадництва зарубіжних країн, які варто використати при створенні системи електронного дорадництва в Україні, зокрема в організації об'єднань (спільнот) фахівців за видами діяльності.

За основу системи e-Дорада в Україні прийнята наступна модель: система має являти собою інтерактивне навчальне середовище що надає найкращі, найактуальніші знання від найкращих спеціалістів. Е-Дорада – це середовище, в якому контент-провайдери університетів можуть зібрати і створити нові освітні та інформаційні ресурси з широкого кола напрямів. Через те що система буде доступна студентам, дослідникам, фахівцям, а також широкій громадськості, в будь-який час з будь-якого пристрою з Інтернет-з'єднанням, вона допомагатиме вирішувати реальні проблеми в режимі реального часу.

Однією з ключових задач прийнятої моделі є створення об'єднань фахівців за видами діяльності (спільнот практиків). Спільнота практиків визначається як віртуальна предметна мережа контент-провайдерів, що складається з викладачів, професійного і напівпрофесійного персоналу, місцевих педагогів, галузевих експертів і представників державних установ, які поділяють знання і уміння в предметній області і готові працювати і вчитися разом протягом тривалого часу для подальшого розвитку та обміну знаннями в формі освітніх продуктів і програм.

На основі розроблених моделей та рекомендацій по створенню та функціонуванню спільнот практиків виконувалась їх апробація та впровадження на базі системи електронного дорадництва edorada.org. Організовані Спільноти практиків за наступними тематиками: трипільська культура, кролівництво, сільський туризм, бджільництво тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ткаченко В. Г. Экономическая политика государства в Украине: учебно-методическое пособие / В. Г. Ткаченко, В. И. Богачёв, С. Л. Катеринец. // Луганск: «Книжный світ», 2007. – 101 с.
2. Van Den Ban A.W. Agricultural Extension / A.W. Van Den Ban, H.S. Hawkins . // Blackwell Science, 1996. – 394 с.
3. Макхэм К. Управленческий консалтинг / К. Макхэм // Пер. з. англ.. – М.: Дело и Сервис, 1999. – 288с.
4. Курб М. Управленческое консультирование / М. Курб. – М.: Интерэкспорт, 1992. – Т. 2. – 235с.
5. Buford J. A. Management in Extension. – OSU Extension / J. A. Buford, A. G. Bedeian, J. R. Lindner. // Ohio USA, 1995. – 357 p.
6. Blackburn D. J. Extension Handbook. Processes and Practices/ D. J. Blackburn. // Thompson Educational Publishing, INC. – Toronto, 1994. – 218 p.
7. Кропивко М. Ф. Шляхи розвитку сільськогосподарського дорадництва в Україні / М. Ф. Кропивко // Науковий вісник НУБіП України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». – 2011. – Вип. 168. – Ч. 3. – С.10 -16.
8. Саблук П. Т. Економічний механізм АПК у ринковій системі господарювання / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008.– №9. – С.8–12.
9. Дудар Т. Г. Консалтинг в системі агро бізнесу / Т. Г. Дудар. – Тернопіль: Економічна думка, 2003. – 80 с.
10. Кошелев В. М. Оценка эффективности консультационной деятельности в сельском хозяйстве / В. М. Кошелев // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». - 2011. – Вип. 163. – ч.3. – С. 48-51.
11. Ульянченко О. В. Організація інформаційного забезпечення управління ресурсним потенціалом /О. В. Ульянченко // Ресурсний потенціал аграрного сектору України: управлінський аспект / Монографія. – Суми: «Довкілля», 2010. – С. 266-282.

12. Rivera W. M. Contracting for Agricultural Extension / W. M. Rivera, W. Zijp. – CAB International 2002. – 189 p.

13. Steele F. Consulting for Organizational Change / F. Steele // Amherst, MA, University of Massachusetts Press, 1975. – P. 3.

14. Yespolov T. Extension in Kazakhstan and the Experience of the USA: Lessons from a Working National Model / T. Yespolov, S. Johnson, Z. Suleimenov, T. Kalna-Dubinyuk, A. Arynova // Xlibris Corporation, USA, 2012. – 152 c.

15. Кальна-Дубінюк Т. П. Обґрунтування теоретичних аспектів консалтингу / Т. П. Кальна-Дубінюк // Вісник аграрної науки. – 2008 – №12. – С. 75-76.

16. Основи сільськогосподарського дорадництва в Україні./ Навчальний посібник для дорадчих служб / За ред. Р. Шмідта. // Львів: Вид-во НВФ «Українські технології», 2003 – 680 с.

17. Кальна-Дубінюк Т. П. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення сільськогосподарських підприємств: монографія / Т. П. Кальна-Дубінюк. // Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. – 363 с.

18. Чаплінський Ю. П. Мобільні інформаційні системи підтримки прийняття рішень / Ю. П. Чаплінський // Науково-технічна інформація, №1, 2003, с. 22-26. 26

19. Основні моделі агроконсалтингової діяльності. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://agroua.net/advisory/standardmethod/index.php?docid=22>.

20. Веб-сторінка системи електронної екстеншн США. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.extension.org.

21. Manitoba Agriculture, Food and Rural Initiatives. Programs and Services (Alphabetically). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.gov.mb.ca/agriculture/programs/alphabetical_index.html;
http://v1.canadabusiness.mb.ca/home_page/guides/guides__by_department/agriculture_food_and_rural_initiatives/agriculture_extension_services/;
<http://www.mhs.mb.ca/docs/features/timelinks/reference/db0057.shtml>

22. Вальдмайер Е. Теории и модели консультационных служб – консультирование и распространение опыта / Е.Вальдмайер // Вісник НАСДСУ "Поради від Доради", випуск №34

23. Кальна-Дубінюк Т. П. Сучасний стан розвитку екстеншн сервісу в світі та його перспективи в Україні / Т. П. Кальна-Дубінюк // Формування ринкових відносин.– 2014.– № 1.– С.79-83.

24. Seyed J.F. Hosseini, Mehrdad Niknami, Gholamreza H.H. Nejad Policies Affect the Application of Information and Communication Technologies by Agricultural Extension Service // American Journal of Applied Sciences, Vol 6, Iss 8, Pp 1478-1483 (2009).

25. Johnson S. R., Virtual Extension, the Way to More Rapid Innovation and Development / S. R. Johnson, T. P. Kalna-Dubinyuk // Perspectives of Agricultural Extension Services Development: Materials of International Scientific Conference. Ukraine, May 10-12, 2006: TGATA, Sudak, 2006. – С. 136-142.

26. Кудінова І.П., Самсонова В.В. Система е-екстеншн для інформаційної підтримки сільськогосподарських товаровиробників Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Глобальні та регіональні проблеми інформатизації в суспільстві і природокористуванні 2017», 22-23 червня 2017 року. НУБіП України, К.: Компринт, 2017. – 176 с.

27. Kalna-Dibinyuk T. The Development of Electronic Extension Service in Ukraine on the International Platform / T. Kalna-Dubinyuk // ж. – Львів. – 2013. – № 4. – С. 29-33.

28. Kalna-Dubinyuk T. New Approach in Development of Extension Education on e-Extension Platform / T. Kalna-Dubinyuk // 21-st ESEE European Seminar on Extension Education: Proceedings Extension Education Worldwide: trends, challenges and cases. Turkey, Sept. 2-6, 2013: Antalya. – 2013. – P. 147-149.

29. Кальна-Дубінюк Т.П. Система електронного дорадництва е-ДОРАДА для поширення знань і інформації / Т.П. Кальна-Дубінюк С.І. Данилюк, О.І. Бас // Зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегія

економічного розвитку України: теоретичні засади та механізми реалізації», м. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., ч.2, 2016. – С. 142-143

30. Кальна-Дубінюк Т. П. Проблеми та напрями підвищення ефективності агроконсалтингової діяльності в Україні / Т. П. Кальна-Дубінюк // Формування ринкових відносин.– 2012.– № 11.– С. 146–153.

31. Соціальна мережа/iGroupРозкрутка сайту, просування сайтів в пошукових системах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://igroup.com.ua/seo-articles/sotsialna-merezha/>

32. Кальна-Дубінюк Т.П. Електронна інформаційно-консультаційна система дорадництва за видами діяльності /Т.П. Кальна-Дубінюк, К.Г. Рогоза, М.М. Гнідан, С.І. Данилюк // Зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції “Глобальні і регіональні проблеми інформатизації в суспільстві та природокористуванні 2015”, м. КиївНУБіП України, 25-26 червня 2015 року. – С. 22-27.

33. Кальна-Дубінюк Т.П. Роль дорадчої діяльності у розвитку кролівництва /Т. П. Кальна-Дубінюк, М.М. Гнідан // Науковий вісник НУБіП України. Вип. 211. – Частина 1. – К., 2015. – С.99-102.

34. Кальна-Дубінюк Т.П., Рогоза К.Г., Самсонова В.В., Кудінова І.П., Бесчастна М.В., Гнідан М.М., Дубінюк Ю.В., Данилюк С.І., Бас О.І. Сучасні інформаційно-консультаційні технології в дорадництві: монографія - Ніжин: ПП Лисенко, 2017. - 216 с.

35. Кальна-Дубінюк Т.П. Система електронного дорадництва у кролівництві/Т.П. Кальна-Дубінюк, М.М. Гнідан // Сб. тез міжнародної науково-практичної конференції «Глобальні та регіональні проблеми інформатизації в суспільстві і природокористуванні», 23-24 червня 2016 р. – К.: НУБіП України, 2016. – с. 162-163.

ДОДАТКИ

Перелік спільнот практиків у системі е-Дорада

ЗАПИТАТИ ЕКСПЕРТА

ПРО ПРОЕКТ

ДОПОМОГА

ВІД

РЕЄСТРАЦІЯ

СТАТТІ

БЛОГИ

СПІЛЬНОТИ

ПИТАННЯ-ВІДПОВІДІ

ЕКСПЕРТИ

НАВЧАННЯ

Q

Спільноти

Головна / Спільноти

Здоров'я тварин, догляд, безпека та якість продукції

Створено 2016-12-11

5

Дана спільнота створена для лікарів ветеринарної медицини, виробників ветеринарних препаратів, студентів ветеринарів...

Акушерство, гінекологія та біотехнології відтворення тварин

Створено 2016-12-11

5

Спільноту організовано фахівцями кафедри акушерства, гінекології та біотехнології відтворення тварин НУБІП України.

Виноградарство: від А до ...

Створено 2016-12-11

4

В даній спільноті ми хочемо залучити спеціалістів та аматорів, які знаються на промисловому та домашньому виноградарстві в усіх агрокліматичних зонах України. Сорти, технології, переробка винограду та виноробство, секрети успіху в публікаціях, блогах, відеоматеріалах для Вас!

Аграрна книга

Створено 2016-12-11

2

В даній спільноті сподіватимемося почути про нові цікаві тематичні видання аграрної офери, галузеві добірки корисної аграрної літератури, анонси видань, виставок літератури...

Бджільництво

Створено 2016-12-11

1

Спільнота створена для всіх зацікавлених бджільництвом. Бджільництво – галузь сільського

Сільський туризм

Створено 2016-12-11

2

Спільнота по сільському туризму створена для інформаційної підтримки цього важливого для розвитку

Кролівництво

Створено 2016-12-11

2

Спільнота створена для всіх зацікавлених кролівництвом. Ви зможете знайти багато корисних та цікавих матеріалів про кролів та їх розведення, потрібну фахову інформацію, допомогу та поради наших

Трипільська культура

Створено 2016-12-11

1

Спільнота створена для всіх хто хоче вивчати дивовижну культуру по матеріалам археологічних знахідок, досліджень археологів, етнографів, мистецтвознавців. Ви зможете доторкнутися до трипільської культури та відчувти закладений в ній дух, що дійшов до нас в традиційній українській культурі.

Сторінка спільноти «Кролівництво»

ГОЛОВНА

СПІЛЬНОТИ

НАДАННЯ

ПРОСІДЖЕТ

е.Дорадництво

Електронне Кролівництво Катерини Білої

Вхід | Листівці | Про нас

КРОЛІВНИЦТВО

Породи кролів

запитати експерта

ОКРАЇНІ ВІДПІСІ ПІДПИСАНИ

Окремий

Опубліковано: Срд, 2015-10-25 11:10 | Окремий: Срд, 2015-10-25 11:10

Окремий

Опубліковано: Срд, 2015-10-11 21:06 | Окремий: Срд, 2015-10-25 10:56

Виділені щоріч по черзі у клубі

Опубліковано: Срд, 2015-10-11 13:07 | Окремий: Срд, 2015-10-11 14:07

Всього питань: 3

Детальніше про цю спільноту

УЧАСНИКІВ ГРУПИ "КРОЛІВНИЦТВО"

Роздан

Окремий Марина

Роздан Білої Катерини

ГРУПА

Запит на членство в групі

УЧАСНИКІВ ГРУПИ

Варіанти членства в групі

МАЙСТЕР

Білодан Марина

Здобувачка диплома спеціаліста по кролівництву, викладач народної творчості, керівник аграрного кооперативу та організує КТББ. Катерини Білої народна дослідниця. Доводно долучитись у галузь кролівництва.

Детальніше

ОКРАЇНІ ВІДПІСІ ПІДПИСАНИ

Питання про кролівництво

Відповідь: Срд, 2015-10-13 07:07

Варіанти членства

Сторінка: Сторінка 3, 2015-10-14 20:00

Книги з кролівництва

Опубліковано: **Роздан** 14.10.2015-09-10 13:07

Вулиця Свободи, 10, 10-й поверх, 10-й поверх, 10-й поверх.